

ДОДАТОК 1.С
(інформаційний)

ПРИВЕДЕННЯ ДО СТАНДАРТНИХ ВЕЛИЧИН

1.С.1 Перетворення об'ємної частки на масову концентрацію

Об'ємну частку f (наприклад, в 10^{-6}) перетворюють на масову концентрацію c (наприклад, в $\text{мг}/\text{м}^3$) за формулою 1.С.1:

$$c = f \frac{M_{mol}}{V_{mol}} \quad (1.С.1)$$

де M_{mol} – молярна маса (наприклад, в $\text{кг}/\text{моль}$);

V_{mol} – молярний об'єм проби (наприклад, в $\text{м}^3/\text{моль}$).

Масову концентрацію зазвичай приводять до стандартних умов температури і тиску (273,15 К та 101,325 кПа). За цих умов молярний об'єм дорівнює $22,41 \text{ м}^3/\text{кмоль} = 22,41 \text{ л}/\text{моль}$ для всіх газів.

У європейських стандартах не слід використовувати позначення «ppm» та «ppb». Залежно від мови вони можуть бути неоднозначно зрозумілі, до того ж їх застосування необов'язково, оскільки вони показують тільки цифри, наприклад, об'ємна частка $4,2 \text{ см}^3/\text{м}^3$ або $4,2 \times 10^{-6}$.

1.С.2 Приведення об'єму до стандартних умов

Коефіцієнт перетворення F_T для приведення об'єму газу, виміряного за температурі T_m , до стандартних умов за температурою обчислюють за формулою 1.С.2:

$$F_T = \frac{T_{ref}}{T_m} \quad (1.С.2)$$

де T_{ref} – (абсолютна) стандартна температура;

T_m – (абсолютна) виміряна температура відібраної проби газу.

Коефіцієнт перетворення F_p для приведення об'єму газу, виміряного за тиску p_m , до стандартних умов за тиском обчислюють за формулою 1.С.3:

$$F_p = \frac{p_m}{p_{ref}} \quad (1.С.3)$$

де p_{ref} – стандартний тиск;

p_m – вимірний тиск відібраної проби газу.

Коефіцієнт перетворення F_h для приведення об'єму газу, виміряного при вмісті водяної пари h_m , до стандартних умов за вмістом водяної пари обчислюють за формулою 1.C.4:

$$F_h = \frac{100\% - h_m}{100\% - h_{ref}} \quad (1.C.4)$$

де h_{ref} – стандартний вміст водяної пари (об'ємна частка водяної пари в сухому газі $h_{ref} = 0\%$);

h_m – вимірний вміст водяної пари (об'ємна частка) у відібраній пробі газу.

Коефіцієнт перетворення F_o для приведення об'єму газу, виміряного при вмісті кисню o_m , до стандартних умов за вмістом кисню обчислюють за формулою 1.C.5:

$$F_o = \frac{21\% - o_m}{21\% - o_{ref}} \quad (1.C.5)$$

де o_{ref} – стандартний вміст кисню (об'ємна частка);

o_m – вимірний вміст кисню (об'ємна частка) у відібраній пробі газу.

1.C.3 Приведення масової концентрації до стандартних умов

Масову концентрацію c , виміряну за температури T_m , приводять до масової концентрації $c(T_{ref})$ за стандартної температури T_{ref} за формулою 1.C.6:

$$c(T_{ref}) = c \frac{1}{F_T} = c \frac{T_m}{T_{ref}} \quad (1.C.6)$$

Масову концентрацію c , виміряну за тиску p_m , приводять до масової концентрації $c(p_{ref})$ за стандартного тиску p_{ref} за формулою 1.C.7:

$$c(p_{ref}) = c \frac{1}{F_p} = c \frac{p_{ref}}{p_m} \quad (1.C.7)$$

Для вимірювання масової концентрації температуру T_m і тиск p_m вимірюють у точці, де вимірювали об'єм проби.

Масову концентрацію c , виміряну при вмісті водяної пари в газі h_m , приводять до масової концентрації $c(h_{ref})$ за умов сухого газу за формулою 1.C.8:

$$c(h_{ref} = 0) = c \frac{1}{F_h} = c \frac{100\%}{100\% - h_m} \quad (1.C.8)$$

Масову концентрацію c , виміряну при об'ємній частці кисню в газі o_m , приводять до масової концентрації $c(o_{ref})$ за стандартної об'ємної частки кисню o_{ref} за формулою 1.C.9:

$$c(o_{ref}) = c \frac{1}{F_o} = c \frac{21\% - o_{ref}}{21\% - o_m} \quad (1.C.9)$$

Наведені формули можуть бути скомбіновані для обчислення масової концентрації c_{ref} , приведеної до стандартних умов за формулою 1.C.10:

$$c_{ref} = c \frac{1}{F_T \times F_p \times F_h \times F_o} = c \frac{T_m}{T_{ref}} \times \frac{p_{ref}}{p_m} \times \frac{100\% - h_{ref}}{100\% - h_m} \times \frac{21\% - o_{ref}}{21\% - o_m} \quad (1.C.10)$$

Примітка 1. Для приведення масової концентрації до умов сухого газу стандартний вміст водяної пари h_{ref} приймають рівним нулю.

Примітка 2. Тільки масова концентрація c (наприклад, в мг/м³) залежить від температури та тиску. Об'ємна частка (наприклад, в см³/м³) не залежить від температури і тиску. Результати вимірювання масових витрат викидів також не залежать від температури, тиску, вмісту кисню або рівня вологості, і їх не слід коригувати.

1.C.4 Приведення об'єму відхідного газу до стандартних умов

Об'єм відхідного газу V_{ref} за стандартних умов обчислюють на основі об'єму газу V_m , виміряного в робочих умовах, за формулою 1.C.11:

$$V_{ref} = V_m \times F_T \times F_p \times F_h \times F_o = V_m \times \frac{T_{ref}}{T_m} \times \frac{p_m}{p_{ref}} \times \frac{100\% - h_m}{100\% - h_{ref}} \times \frac{21\% - o_m}{21\% - o_{ref}} \quad (1.C.11)$$